

92 y. k. Zine

Pauvo Leppänen

hastattelun ja

muistelmien

katsa myös Leppäsen
oma elämä

1942

1944

12)

Trinitija Paavo Leppänen elämäkerta.
(Vura kurss. lausunto G. G. Laineelle 17/8/1944)

Olen syntynyt Enossa tammikuun 3 p:nä 1876, Pukin torpassa, jossa 1 -
 ssa^{o/}ni oli silloin tⁱrpparina. Mⁱni osoittaa, että kuulun koko laajalle levin-
 neeseen pohjois-karjalaiseen sukuun, jonka^{vannimmaat/}juuret ovat löydettävissä Kon-
 tiolanden kirkonkirjoista. Nimen otaksutaan muodostuvan verestä, eikä puus-
 ta, koska puuta ei ole niillä seuduilla käytetty niinin tarkoituksiin,
 joten se siis voisi merkitä verevää.

Jo silloin kun minä opettelín aakkosia, muutti perhe vanhemman hallai-
 sille Laatokanmaalle, Pitkärannan tentaalle. Siellä sitten kävin kansakoulun
 muutamat luokat kahteenkin kertaan. Tämän selitykseksi on mainittava, että
 kun jo olin pääsyt IV^{o/} lukalle, pantiin kuolussa toimeen uusia järjestely-
 j^a jonka jälkeen koulu alkoi toimintansa vain kaksiluokkaisena, jollinⁱ mi-
 nunkin oli muutettava kanta luokkaa alemmaksi, jotta voisin siinä koulus-
 sa lopettaa koulunkäyntini.

Koulusta päästyäni jouduin tentaalle lämmittäjän apulaiseksi, jossa
 oli joka viikko työvuorojen luku 7 ja niissä jokaisessa 12 tuontia Kiel-
 tämättä se oli liian rasittavaa n^ommaan 14-vuotta täyttäneelle miehen alul-
 le. Siksi tekikin mieleni päästä siitä eroon, jonka vuoksi puuhauduin^{lähimpään} kau-
 pu^ykiin oppipojaksi. Kesäisin oli oltava muurarin- ja talvisin puusepän
 oppilana. Piti siis tulla rakennuskäsityöläinen. Ja kun minä olin vielä
 niin nuori - oikeastaan liian nuori kumpaiseenkin - määrättiin minun oppi-
 ajakseni 4½ vuotta. Se tulikin suoritetuksi.

Oppilaan velvollisuuksiin kuului myöskin koulun käyminen, jotta tulevat
 kisällit ja mestarit kykeneisivät täyttämään virkansa vaatimukset. Minun
 kouluun^{sen/} mennessä oli^{sen/} nimenä Sunnuntai koulu - il^{viikot}latnan^{viikot} kuului^{viikot}vat työssä ai-
 nakin klo 8 asti. Seuraavana vuotena sen nimeksi tuli Alenpi Käsityöläis-
 koulu. Näissä molemmissa yhteensä tulin käyneeksi kaksi lukukautta. Ensim-
 mäisessä olen merkitty III luokan oppilaaksi ja toisessa on annettu päätö-
 todistus.

Kevätaivella 1895 päättyi oppivuoteni. Mutta jo sitä ennen tulin su-
 lla tutustuneeksi uuteen, Helsingissä ilmestyvään sanomalehteen, joka sit-
 ten kykeni lopullisesti määräämään minun maailmankatsomukseni, vaikka se
 olikin vielä silloin vain 5-palstainen, kerran viikossa ilmestyvä. Siitä ja
 sittemmin sen seuraajasta, tuli minun varsinainen lehteni. Tämä tulokas
 oli "Työmies", jota siellä levitti Työväenyhdistys.

Opista päästyäni menin jälleen Pitkärantaan, mutta nyt jo tentaan
 muurariksi. Tarkoitukseni oli kuitenkin vain hankkia joku vuosi ikää lisää,
 jotta voi uskaltautua oudompiin oloihin. - Keväällä 1896^{punkesi} päättyi^{l^o}
 nuor^omot^ota herättänyt, yleinen rakennustyöläisten lakko työpäivän lyhentämi-

Helsingissä

~~seksin~~ ja silloin minäkin päätin lähteä sinne jonkinlaisessa opiskelutarkoituksessa. Matkalla kuitenkin poikkesin Tainonkosken tehtaitten rakennustyömaalle kokeilemaan kuntoani suuremmilla ^{rakennuksella} ~~työmailla~~, joten Helsinkiin ehdin vasta kesäkuun lopulla.

Sinne mennessäni olin tietoinen siitä, että aikaansa seuraavan työmiehen on kuuluttava alansa mukaiseen järjestöön, jonka vuoksi minäkin menin ^{k/} ensi ^a toiseni kirjottumaan muurarien ammattiosastoon ^{ja samalla työväenyhdistykseen} jäseneksi. Siellä samalla sain työpaikankin tietooni eräällä rakennuksella, jonka muurauksen olivat ³ osaston jäsenet ottaneen urakalla suorittaakseen mm. sillä ehdolla, että siellä on käytännössä 10-tuntinen ² työaika, missä vaatimuksessa olivat kärsineet lakkotaistelussa häviön. Siten siis jouduin heti varsin mielenkiintoiseen seuraan, jonkinlaisiin esitaistelijoihin. Minä meistä tuli heti tuttavaa, vieläpä tovereitakin useimpien kanssa.

Mutta näitä luottamusta ansaitsevia tovereita, kuten myöhemmin tulin huomaamaan, oli sittenkin koko ammattikuntaa ^m näiden ~~hän~~ ^{hän} vielä verrattain vähän. Ja liian hitaasti se määrä edelleen lisääntyi. Lisäksi alkoi minua huolestettaa sekin, että heidän luottamuksensa minuun, mikäli se koskee minun kykyäni yhteistyöhön, alkois tulla aivan liian suureksi. Mielellään minä olisin tehnyt, mutta mistä olisin siihen kaikkeen oppinut? Juuri sitä minä olin tullut heiltä oppimaan, mutta en saanut kontuullista opplaikaa.

Jo v. 1898, jolloin oli valmisteltavana muurarien ammattiosastojen yhteis¹⁶~~15~~^{ta}, koko maata käsittävä edustajakokous, jouduin sen valmisteluun osalliseksi, vieläpä varsin tärkelsiin tentaviin, vaikka minun tietoni ja kykyäni oli niissä asioissa pelottavan vähäinen. Mutta minkäs teki, kukin näytti ajattelevan samaa itsestään, eikä kaikkien käynyt väistämisen. Kerron tämän kaiken vain osoitukseksi siitä, kuinka heikoin voimin on täytynyt alotteita tehdä ja saada työ käyntiin. Valppaan eläkerran lukijat joutuvat nauruun, jos luulevat hänen olleen silloin meidän käytettävissämme. Hän tuli aktiivisesti mukaan vasta vähän myöhemmin ja oli sitten kyllä mukana siellä, missä apua tarvittiin.

Tämä muurarien ensimmäinen kokous pidettiin elokuussa ~~edellämä~~ ^{edellämä} mainittuna vuotena, eikä tällöin uskallettu ajatella mitään todellista ammattiliittoa, kun peljättiin jäsenmaksujen nousevan niin korkeiksi, että se karkoittaa jäsenet pois osastoista, sekä tuottaa muutenkin najaannusta ^{ihm.} työväenläsissä. Mutta päämääränä kuitenkin pidettiin ammattiliittoja. Siinä yhteistoimintaan, joka taten saatiin alulle, ei vaadittu suuria uhrauksia. Minäkin jouduin tällöisen liiton toimikuntaan ja siellä sen kirjuriksi, joka, vaikka olikin isotöisin tehtävä, ei siltä ollut ^{hänin suuri, johon} ~~mitään isoa~~ ^{toimi}. Mutta ei siitä ollut tulojakaan.

Kun kuitenkin oli tarkoitus kehittää toiminta tätä kiinteämmäksi, ja

virkaolijainkin tentävät kävisivät vaativammiksi, katsoin minä velvollisuudekseni lähteä pienelle opintomatkalle, tietenkin ilman stipendia, ja siksi/olin v:n 1899 ajan Tukholmassa, jolloin Valpas oli tullut sijalleni toimikuntaan ja kirjuriksi.

Ennen sinne lähtöäni ennätin kuitenkin olla muka siinä kokouksessa, jossa päätettiin perustaa ^{paikallinen} Helsingin työväenpuolue. Täten siis voim^{minäkin} sanoa kuuluneeni työväenpuolueeseen jo ennen sen perustamista Turussa. Tämän otteensa muisteleminen näkyvät helsinkiläiset kokonaan unottaneen. Ei edes Turun puoluekokouksessa v. 1939, joka oli järjestetty ~~Turkuun~~ puolueemme perustamisen 40-vuodismuistoksi, kukaan sanallakaan muistanut tätä Helsingin otetta.

Kotimaahan palattuani aloin taas toimintani liitossa ja ammattiosastossa, jossa toimin väliin ^{joko} kirjurina ^{Tai} puheenjohtajana, sekä edusjana Paikallisessa Ammattijärjestössä, jossa oli myöskin puheenjohtajana. Kaikki nämä toiminta-ajat muistutivat kuitenkin verrattain hajanaisiksi, kun oli usein poissa paikkakunnalta. - Tästä toiminnasta on kuitenkin mainittava ensimmäisen tariffin, työehtosopimuksen aikaan saaminen muurareille ja rapparielle Helsingissä, kesällä 1905. Nykyisin se tosin ei näytä mitään loistosaavutukselta, mutta silloin se merkitsi ei ainoastaan taloudellista, mutta myöskin periaatteellista saavutusta, alkua, josta pääsi liikkeelle. ~~Muutettua~~ Toimintani Paikallisjärjestössä on jäänyt erikoisemmin mieleeni Hyvinkään kutomastyöläisten lakko talvella 1901, jolloin jouduimme huolentimaan suuren osan lakkolaisten raha-, ruoka- ja asuntoavustuksista. Voikan lakossa talvella 1904-05 nankimme myöskin avustuksia huomattavat määrät.

Mieluinen muisto v:lta 1900 on myöskin Työläisnaiten Liiton perustava kokous, jossa olin kokouksen kirjuri. - Samaan toimeen jouduin myöskin torpparien ensimmäisessä edustajakokouksessa v. 1906, joka oli varsin valtava ja myöskin seurauksiltaan suurimerkityksellinen ~~kokous~~.

Raskain ja uhkaronkein tentävä minin olen joutunut, oli v:n 1905 suurlakon puheenjohtajana ~~toimiminen~~ ^{Tampereella} toimiminen. Mutta se oli myöskin tuloksiltaan kaikkein suurin. Siinä nommassa tuli "työpäivän" pituudeksi noin 8 ^h vuorokautta yhteen menoon ja aina yhtämittäisessä jännityksessä. Tosin öisin saattoi välillä vähän nukahtaa, mutta aina oli kuitenkin pysyttävä kokouspaikalla. Työpalka^m/siitä ~~työstä~~ maksoi se yhtiö, jonka taloa olin ollut muuraamassa, joten siis voim sanoa saaneeni lakkoajalta muurarin palkan, vaikka kolmen suurvallan konsulit pitivät ki meitä vastuuvastuullisena Suomen hallituksena.

Oltuani suurlakon alkamisesta vappuun asti puoluetoimistossa mitä erilaisimmissa tentävissä, joita ei ilmene normaalisina aikoina, muutin sanomalehtialalle Turkuun. Täälläkin varsinaisen työni ohella jouduin paikallisjärjestön puheenjohtajaksi ja siinä ominaisuudessa sain päätökseen ~~v:n~~ Turun rakennus- ja ulkotyöläisten lakon v. 1907, sekä ^{sen tulot} ~~siinä kuuluvan~~ joukkotyösopimukse. Sa-

maa järjestöä edustin myöskin Suomen Ammattijärjestö perustavaa kokouksessa samana vuotena, sekä sen valtuustossa.- Vielä lentityössä muuallakin ollessani oli minulla ammatilliseen liikkeeseen enemmän mielenkiittoa kuin toimittajilla yleensä. -

Minun sanomalehtiurani on lyhyimminkin esittäen seuraava :v:a 1900-01 olin Työmiehessä n.6 kk.jota sitten seurasi pitempi, yhtäjaksoinen työskentelykausi, joka alkoi Turussa 1906 ja päättyi Kuopiossa 1921. ^{Trussa} Trussa tulin olleeksi lähes 2 vuotta, Kotkassa 8½ vuotta, Viipurissa kolmatta vuotta - siihen luetuna sekin ajan, joka tuli oltua poissa v:n 1918 seurauksena - ja toista * vuotta Kuopiossa.

Eduskuntaan tulin valituksi v:n 1916 ja 1917 vaaleissa Viipurin 1. läntisestä vaalipiiristä. Asuin silloin Viipurissa. Eduskunnassa työskentelin Työväenasiain valiokunnassa, jolloin mm. 8-tunnin työaikalakikin tuli siellä valmistelluksi.

Samaan maailmansodan myrskykauteen on tässä yhdistettävä osuuskappojemme äänioikeusriita v:lta 1914- 16, jonka tulin herättäneeksi Kotkassa ollessani ja joka aiheutti maamme osuuskauppojen jakautumisen kahteen leiriin, jossa ne vieläkin ovat.

Mutta siihen suurimpaan pahaan, kapinaan, en luule olevani syyllinen. "Vallan ottaminen työväelle", kuten sitä silloin nimitettiin, oli vakuumukseni mukaan järjetöntä ja turmiollista, mutta en myöskään nähnyt sen estämiseksi mitään tepsivää keinoa. Emme voineet hillitä työväestöä, emmekä vaikuttaa porvaristoon. Tämän yhteentörmäyksen syiden selvittelyyn en tässä kuitenkaan voi ryhtyä.- Mainitsenkin tässä vain sen, että sitten kun se "valla otto" oli tapantunut, sain minäkin varhain aamulla kutsun saapua "senaatin linnaan". Sinne saavuttuani kuulin eräältä valiokuntatoveriltani, että ^{hän} puuhaa minua Sosiaalihallituksen pääajontajaksi. Silloin oli semmoinenkin keskusvirasto. Minun oli poistuttava ennen kuin minusta ^{ulsi} ~~tenttiin~~ semmoinen hallitusmies.

Viipuriin päästyäni minut oli määrätty lentemme päätoimittajaksi. Kun tällöin ei enää pako auttanut, oli siihen alistuttava. Lupasin kuitenkin huolehtia ainostaan artikkelipuolesta, koska tiesin uutisten saannin olevan punakaartin esikunnasta riippuvan, ja niin minä sitten otin ^{niä} ~~valti~~ ^{vastuun} valtiorikosoikeudessa ^{1/} ~~sitten~~ ^{1/} ~~kun~~ ^{1/} ~~sinne~~ ^{1/} ~~olin~~ ^{1/} ~~joutunut.~~ ~~sain~~ ~~niistä~~ ~~vastaavani.~~ Siihenkään en olisi ollut velvollinen, kun virallisena "vastaajana" oli toinen, ja hänen minä olin kuullut "saaneen pakkansa", kuten sanontatapa silloin kuului. Silloinen tietoni oli kuitenkin kaikeksi onneksi väärä. Mies elää vieläkin.

Ei ollut helppo tulla toimeen punakaartinkaan kanssa. Niinpä kerrankin punakaartin esikunta takavaroi lehden painoksen sen vuoksi, että ~~siinä vastustettiin~~ ~~siinä~~ ~~vastustettiin~~ ~~yleistä~~ pakko-ottoa punakaartiin. Seuraavassa numerossa jul-

Trinitatya Basu Leppanen kaattelu 12/11/1948

Postinominen kortti P.d. kalleltuun kallelliseen me-
nustamisiin. Kivillä 1901 stvrt P.d. ja Rains Drakille
pellamien ylläpitämisessä. Suurruut (keltainen)
liipitötkä ja Drakille kovan karkkikansan.

[illegible]